

УДК 336.77:631.115

РОЗВИТОК ДОВГОСТРОКОВОГО КРЕДИТУВАННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ УКРАЇНИ

DEVELOPMENT OF LONG-TERM LENDING TO AGRICULTURAL ENTERPRISES OF UKRAINE

МИТРОФАНОВА І.П., студентка*

Національний університет біоресурсів і природокористування України

Обсяги надання довгострокових банківських кредитів не відповідають потребам аграріїв України. Одним з варіантів фінансування виробництва є надання довгострокових кредитів. Керівники сільськогосподарських підприємств констатують, що головна проблема у нарощуванні виробництва полягає у обмеженому доступі до кредитних коштів. Сільське господарство в Україні є цікавою галуззю для банків через те, що альтернатива кредитуванню майже відсутня. Аграрні підприємства, аби знизити ризик неповернення кредиту, мають страхувати посіви чи урожай, навчитися чітко оформляти бізнес-плани на отримання кредиту. Банкам необхідно створити бюро кредитних історій, переглянути політику кредитування. Лише за таких умов можливі позитивні результати в економіці країни.

Ключові слова: кредити, сільське господарство, довгострокове кредитування, банки, банківська система, кредитування.

Volumes of granting long-term bank loans do not meet the needs of Ukrainian farmers. One of the options for financing agricultural production is to provide long-term loans. Farm managers point out that the main problem in increasing agricultural production is limited access to credit. Agriculture in Ukraine is an interesting industry for banks because there is almost no alternative to lending. To reduce the risk of non-repayment, agrarian enterprises must insure crops or crops, learn how to properly prepare business plans for obtaining a loan. Banks need to set up a credit bureaus and review their lending policies. Only under such conditions are positive results in the economy of the country possible.

Key words: loans, agriculture, long-term lending, banks, banking system, lending.

Постановка проблеми у загальному вигляді. обсяги надання довгострокових банківських кредитів не відповідають потребам аграріїв України. Вони вимушені вкладати власні кошти, яких найчастіше не вистачає, що в свою чергу, стає перешкодою для якісної і продуктивної діяльності аграрних підприємств, стримує переоснащення виробництва і подальше його розширення.

Формулювання цілей статті. дослідити зміни, що відбуваються у процесі довгострокового кредитування банками України аграріїв, виявити причини цих позитивних чи негативних зрушень і намітити шляхи подальших позитивних змін ситуації.

Українське сільське господарство може стати більш продуктивним. Даний факт визначають як вітчизняні фахівці, так і закордонні. Нещодавно Світовий банк назвав важливу умову зростання продуктивності – нарощування інвестицій в українську аграрну галузь [6]. Деякі експерти стверджують, що Україна може в тричі збільшити обсяг валового виробництва сільськогосподарської продукції при умові належного інвестування [8].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми банківського кредитування присвячено чимало праць вітчизняних економістів: Петрука О.М. [2], Коцовської Р., Ричаківської В., Табачук Г. [3], Денисенка М.П. [4], Базилевича В.Д., Васильченко З.М.

Одним з гарних варіантів ефективного фінансування виробництва сільськогосподарських товарів є надання кредитів аграріям. І світова практика тільки підтверджує це. В Україні ситуація виняткова. Банківська система зараз кредитує сільське господарство тільки на 7 % власного

* Науковий керівник – Худолій Л.М., д.е.н, професор

кредитного портфеля. І тільки 5-6 % капітальних інвестицій у аграрну галузь формується з кредитів наданих банками та іншими позиковими коштами, подібними до них, хоч маючи в останні роки, в багатьох випадках, досить високий рівень рентабельності аграрні підприємства за правилом фінансового левериджу могли би отримувати додаткові прибутки на позичених коштах. При цьому, згідно офіційної статистики, сільськогосподарські товаровиробники переважно вкладали у бізнес власні ресурси – 74 %. Зростання частки сільського господарства в кредитному портфелі банківської системи відбувається дуже повільно. Так за даними НБУ та розрахунками авторів питома вага довгострокових банківських кредитів аграріям у портфелі банків складала в 2016-2017 рр. 6 %, і лише на кінець 2018 р. питома вага зросла до 7 %. Вірогідно, прибутковість галузі є аргументом на користь видачі кредитів [5].

Тож можна зробити висновок, що цей тренд є взагалі позитивним. З 2016 року показник питомої ваги кредитів для аграріїв збільшився на 1 відсотковий пункт, і хоч у відносних показниках це зовсім небагато, але у 2018 році, порівняно із 2017, сукупні залишки зросли на 4,5 млрд грн по кредитах, наданих в аграрну галузь. Ще однією позитивною тенденцією є зростання частки довгострокових кредитів у гривні. Протягом 2018 року частка коштів, взятих у борг більше ніж на 5 років також зросла на 7 %. Загалом можна сказати, що обсяги коштів, наданих у довгострокові кредити, збільшились у три рази за останні два роки (у 2016 році банки надали 5 млрд грн, а у 2018 – вже 15,4 млрд грн).

Керівники найпотужніших сільськогосподарських підприємств в Україні констатують, що головна проблема у нарощуванні виробництва сільськогосподарської продукції полягає у обмеженому доступі до кредитних коштів. Для реального сектору економіки вітчизняні банки виділили 813 млрд грн кредитних ресурсів. З них на кінець листопада 2018 р. ,за даними НБУ, до аграрної галузі надійшло 60 млрд грн [5].

Основні банки-кредитори реального сектора економіки України представлені на рис. 1. У десятку найпотужніших із них входять: Укрексімбанк, Ощадбанк, Промінвестбанк, Сberбанк, Укргазбанк, Фінансова ініціатива, ПриватБанк, Райффайзен Банк, АльфаБанк, ВТБ Банк. Вони надали суб'єктам господарювання 80 % кредитів.

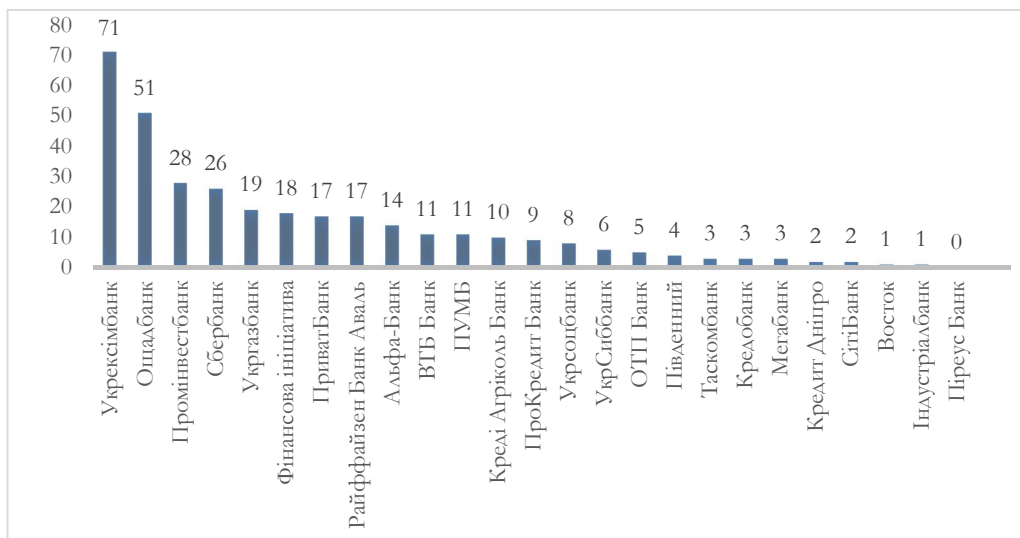

Рис. 1. Кредити надані банками суб'єктам сільського господарства, промисловості та будівництва, за 2018 рік, млрд грн.

Головними причинами, що стримують довгострокове банківське кредитування сільськогосподарських підприємств, є: високі політичні, економічні та фінансові ризики, що можуть призводити до втрати прибутку підприємствами, а то і бізнесу взагалі; ризики сільськогосподарського виробництва, які пов'язані із нестабільними погодно-кліматичними умовами і відсутністю їх страхування; ризик неповернення кредитів через недобросовісність менеджерів і власників бізнесу; та інші [2].

Водночас, сільське господарство в Україні є цікавою галуззю для більшості банків через те, що в країні нерозвинений ринок цінних паперів, тобто альтернатива банківському кредитуванню майже відсутня; в останні роки аграрна галузь є прибутковою, є перспективи залишатися такою і на наступні роки; сільське господарство, маючи високий ступінь зношеності основних засобів і, бажаючи залишитися конкурентоспроможним на світових ринках продукції, прагне активно оновлювати технічні засоби під новітні технології [4].

Згідно прогнозу НБУ, обсяг банківських кредитів у 2019 році збільшиться на 15 %. З огляду на це, можна очікувати, що стратегія на плідну співпрацю банків з представниками сільського господарства у 2019 році залишатиметься, хоч за перший місяць 2019 року залишки по кредитах в гривнях по корпоративному сектору в цілому зменшились на 1,5 млрд грн – до 464,6 млрд грн [5].

Цікавою особливістю є те, що зацікавленість банків у кредитуванні зміщується з великих компаній та агрохолдингів на середні та малі господарства. Тим самим банки, маючи в минулі роки гіркий досвід із неповерненням кредитів, мінімізують свої ризики. Свідченням цього є збільшення кількості середніх підприємств галузі, яким надаються кредити. Саме зараз велика кількість банків починає співпрацю з невеликими аграрними підприємствами. Змінюються вимоги у банків, які вже кредитують сільське господарство, щодо розміру земельного банку можливих позичальників [4]. Раніше переваги при зверненні за отриманням кредиту мали підприємства від 500 га угідь у розпорядженні, але зараз таку можливість мають підприємства і з 300 га і навіть зі 100 га.

Зі сторони банків цільовими сільськогосподарськими підприємствами для кредитування є підприємства, у розпорядженні яких є від 1000 га, але проблема банків полягає в тому, що більшість таких підприємств є самодостатніми та обмежуються самофінансуванням, частина з них заводять інвестиції з офшорних зон, куди їх перед тим вивели, ухиляючись від оподаткування. Недофінансованими переважно залишаються агроклієнти з землею до 500 га. Саме вони і є потенційними клієнтами для банків на найближчі роки. За рахунок значної кількості таких клієнтів і може додатково зрости обсяг банківського фінансування в Україні.

Так, наприклад, вже у 2017 в Укрексімбанку обсяг фінансування в аграрний сектор перевершив 50 % від кредитного портфелю позик, а в ПроКредит Банку частка кредитів, наданих агропідприємствам, вже досягла 45% від загального кредитного портфелю. В Агропросперіс Банку вже на даному етапі цільовим сегментом позичальників є агровиробники, які мають від 100 га землі в обробітку. У підсумку, банк за 2018 рік збільшив портфель кредитів сільському господарству на 120 % в порівнянні з минулим роком.

Активно видає кредити малому бізнесу і Приватбанк. За підсумками 2018 року банк виділив за даним напрямком понад 3 млрд грн кредитних коштів, а у 2019 році планував виділити більш ніж 5 млрд грн., це стільки, скільки взагалі по банківській системі було виділено у 2016 році сільському господарству. Згідно інформації банку за 2018 рік було профінансовано 25 тис. проектів малому та середньому бізнесу, значна частина з них аграрному сектору. Плідно співпрацює з фермерськими господарствами також і ОТП Банк. У 2019 році він планує надати фермерам 1 мільярд гривень кредитних коштів.

Структура наданих сільському господарству кредитів за їх термінами представлена у таблиці 1. Кредитів до 1 року у структурі стає все менше, натомість кредитів від 1 до 5 і більше 5 років стає все більше і це дуже позитивна тенденція для сільськогосподарських підприємств.

Таблиця 1

Структура гривневих кредитів у сільському господарстві за термінами, %

<i>Кредити у гривні</i>	<i>2016</i>	<i>2017</i>	<i>2018</i>
До 1 року	36	35	30
Від 1 року до 5	46	38	36
Більше 5 років	17	25	32
Інші	1	2	2

Джерело: Авторські розрахунки на основі даних НБУ [5].

Отже, можна зробити висновок, що наразі ситуація з довгостроковим кредитуванням сільського господарства не є надто доброю, але вже є деякі ознаки її покращення. Про це свідчить те, що хоч обсяг наданих кредитів і займає малу частку у кредитному портфелі банківської системи, але вже є певні банки, які готові і кредитують аграріїв та поступово збільшують у портфелі частку кредитів для сільського господарства.

Для того, аби цей процес мав позитивне продовження, необхідно і з боку банків, і з боку аграрних підприємств здійснити певні активні дії. Так аграрні підприємства, аби знизити свої ризики неповернення кредитів, мають розпочати страхувати посіви чи урожай, навчитися грамотно оформляти бізнес-плани на отримання кредиту, вести фінансову документацію. Банки, аби мати постійних і кредитоспроможних клієнтів в особі аграріїв повинні створити бюро кредитних історій, переглянути свою політику кредитування у частині пріоритетності, уточнити свої положення по визначенню кредитоспроможності клієнтів. Лише за таких умов зустрічного руху кредитора і позичальника можливі позитивні результати в економіці країни.

Література.

1. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 7.12.2000 № 2121-III (зі змін та доп.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14>
2. **Петрук О.М.** Банківська справа : [навчальний посібник] / **О.М. Петрук**, за ред. д.е.н., проф. Ф.Ф. Бутинця. – К. : Кондор, 2014. – 461 с.
3. Операції комерційних банків / **Р. Коцовська, В. Ричаківська, Г. Табачук** та інші – [4-те видання]. – К. : Алерта, 2014. – 500 с.
4. **Денисенко М.П.** Гроші та кредит у банківській справі: [Навчальний посібник] / **М.П. Денисенко**. – К. : Алерта, 2014. – 478 с.
5. Офіційний сайт НБУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.bank.gov.ua/>
6. Світовий банк [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.worldbank.org>
7. Офіційні сайти аналізованих банків [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://privatbank.ua/ru>, <https://ru.otpbank.com.ua/>, <https://www.eximb.com/>, <https://www.ap-bank.com/> та інші
8. Діловий журнал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://forbes.ua>

УДК 65.052

МЕТОДИ УПРАВЛІННЯ ЗАПАСАМИ ТА ЇХ ХАРАКТЕРИСТИКА

INVENTORY MANAGEMENT METHODS AND THEIR CHARACTERISTICS

МУРАШКО В.С., студент*

Харківський національний технічний університет
сільського господарства імені Петра Василенка

Метою статті є розкриття сутності різних моделей управління матеріальними запасами, виявлення їх переваг і недоліків. Обґрунтовано необхідність раціоналізації системи управління запасами. Розкрито зміст і призначення методу економічного розміру замовлення, методу класифікації запасів за категоріями А, В і С, моделі планування потреб у матеріалах і системи «якраз вчасно». Зроблено висновок, що використання моделі «якраз вчасно» сприяє суттєвому скороченню втрат у виробничому циклі. Запропоновано ряд заходів щодо

* Науковий керівник – Маренич Т.Г., д.е.н., професор